

66
Q. B. V.

HOMONYMIAM
ZΩHΣ KAI ΘΑΝΑΤΟΥ,
DISSERTATIONE ACADEMICA

EXPOSITAM,

ADSENSU MAX. VENER. FACULT. THEOL.
IN REG. LYCEO UPSALENSI,

PRÆSIDE

VIRO SUMME REVER. ATQUE CELEBERRIMO,

DOM. DOCT. JOHANNE
J. AMNELL,

S. S. THEOL. PROFESS. REG. & ORDIN.

PUBLICO OFFERT EXAMINI

STIPENDIARIUS REGIUS,

ANDREAS GEORGIUS DAHLIN,
GOTHOBURGENSIS.

IN AUDIT. MAJ. CAROL. D. XIV DECEMBRIS,
A. MDCCCLXXIV.

HORIS ANTE MERID. SOLITIS.

UP SALIAE,
Typis EDMANNIANIS.

VIRO
MAGNAE IN S:M R:M M:TEM FIDEI,
DIOECSEOS GOTHOBURGENSIS
EPISCOPO,
SACRI SYNEDRII
PRAESIDI,
GYMNASIIQUE REGII ac SCHOLARUM
EPHORO
LONGE GRAVISSIMO,
REVERENDISSIMO PATRI,
Dom. Doct. ERICO
LAMBERG,
MAECENATI OPTIMO.

UT SAEPIUS
Tunc Episcopum inveneris

REVERENDISSIME PATER.

Sermonibus bonorum omnium percelebratam jam diu singularem, qua es, Reverendissime Domine DOCTOR & EPISCOPE, in literarum cultores indulgentiam quia mihi quoque, immerenti licet, ex voto sæpius experiri felicissime contigit, nullus dubitavi Eminentissimo Nomini Tuo Academicum hoc sacrare opusculum, non modo ut Tibi, Tanto Arbitro, navatae sanctioribus disciplinis operæ, quam possum, pro ingenii modulo, reddam rationem, verum etiam ut pietatis in Te meæ gratissimique animi qualecumque exhibeam monimentum. Tu vero, Reverendissime PATER, me pariter & levidense, quod offero, munusculum, qua consuevisti, lenitate ac benevolentia suscipias, oro supplex & obsecro. Meum est eritque, pro TUA TUORUMque incolumentate maxime diurna, fundendis ad Deum O. M. precibus votisque ardentissimis, nullo non excubare tempore. Sic autem fospite Te, maximo meo Mæcenate ac Patrono, toto lætabor pectore, futurus, quoad vixero,

REVERENDISSIMAE DIGNITATI TUAE

devotissimus cliens,

ANDREAS GEORGII DAHLIN.

Ådla och Högårebarna

Fru Probstinnan

JULIANA CATHARINA DAHLIN, FÖDD RATZKI,

Min Käresta MODER.

En Son, som hos en Mor, så huld,
Står i oändligt större skuld,
Ån han förmår betala,
Ger nu den gäfva han kan ge,
Och vill sin vördnads pant framte
I några blad från Sala.

Er vård, först i mitt fosterland,
Och sedan här vid Sala strand,
Mig aldrig än har trutit.
Af Edart hjerta, af Er munn,
Som ur en outöflig brunn,
Om kärlek till mig flutit.

Gud signe Er, min Mor, igen!
Och Himlen, dygds och oškulds vän,
Stråds på Er sida blifve!
Han göre all Er lefnad såll,
Och intill sena åldrens quåll
Er glada stunder gifve!

Min Käresta MODERS

Lydigaste son,
ANDR. GEORG DAHLIN.

Δ καὶ Ω.

§ I.

Mirum non est, sacris scriptoribus Græcis vario, & illo quidem sœpiuscule impropio ac figurato, sensu occurrere verba ζῆν καὶ θνήσκειν, pariter & nomina ζωὴ, θάνατος, νεκρός, atque his cognata; quoniam & ipsius linguae genius, & profanorum usus auctorum, tropum in his voculis & allegoriam multiplicem admittit. Non jam vacat, nec vero nostrarum in præsens est partium, ejusmodi loquendi generis cumulare exempla, e veteri Hellade petita; a) præterquam quod otium nobis pridem Græci fecerint Philologi, & in his præsertim Lexicographi.

A

§. II.

a) *Ita, ex. gr., τὸ ζῆν tribuitur plantis; & THEOPHRASTO φιλόζωον δένδρον nuncupatur arbor, eximio vigore prædicta. Audaciore quodam tropo, DEMOSTHENI Philipp. I. aliisque dicuntur bi τῷ δέει θνήσκειν, ἢ φόβῳ, quos Latine*

§. II.

Nostri nunc instituti erit, e Sacris Scriptoribus N. Fed. sistere ὁμονυμίαν τῇ ζῆν καὶ τῇ ἀποθνήσκειν, τῆς ζωῆς καὶ τῇ θανάτῳ. Nimis illud, ad hominem relata, proprie quidem vitam denotant aut mortem corporis naturalis; (ex. gr. Luc. I. 75. II. 36. VII. 12. XVI. 25. Rom. VII. 1, 2. b) Actor. XVII. 28. XIV. 19. &c.) at vero etiam saepe alio transferuntur. Non est, quod multa jam dicamus vel de metonymia τῇ ζῇ, pro certa quadam vivendi ratione; quomodo v. gr. Rom. VI. 2. VIII. 12, 13. dicitur homo ζῆν ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, & πατέα σάρκα ζῆν· quod locis parallelis, Rom. VI. 1. VIII. 1, 8. exprimit-

similiter dixerimus metu emori, etiam si vivunt. Νεκρωθῆναι dicitur illud, quod quomodo cumque corruptitur; quemadmodum PHILO de Mundo, τὸῦ θεῶν, inquit, αἰώντοι ἔαθεν, ὃν οὐκέται· & GALENO dicitur νέκρωσις γενομένη, quando corporis aliquod membrum, nativo vigore amissum, languet. &c. Adde HENR. STEPHANUM in Thesauro Gr. L.

b) Novimus quidem, fuisse, qui l. c. τῷ ζῇ referant non ad proxime praecedens ἀνθρώπος, sed potius ad τὸν νόμον, ac si lex innueretur non abrogata, sed vigens adhuc valensque. At, praeterquam quod id loquendi genus sacris scriptoribus non sit in usu, Paulo sic ad fingeretur tautologia, si quidem unum importaret idemque, ὁ νόμος νοεῖεν, quod immediate praecedit, & ζῇ ὁ νόμος, quod illico sequi præsumitur; atque ita heic diceretur: viget lex, quamdiu viget, sive rata est ac firma, donec erit talis: quæ sane explicandi ratio nimium habet incommodi. Profecto, quemadmodum seq. v. 2 & 3. mentio sit τῇ ζῶντος ἀρδεός, καὶ τῇ ἀποζωνότος ita versu praeced. τὸν ἀνθρώπον ζῶντα intelligamus, oportet.

mitur per ἐπιμένειν τῇ αἵμαστῃ, κατὰ σάρκα περιπατεῖν, οὐναις ἐν σαρκὶ, n. τ. λ. vel de *metaphorica* acceptione τῇ ζήν, in designanda *vi* cuiusquam rei *efficace* & quasi *vivida*; (quomodo ἐλπίδα ζῶσαν nuncupat Petrus I Ep. I. 3. & αἷμασταν αἰνάζονται, h. e. *vires resumere*, dicit Paulus Rom. VII. 9.) &, ex adverso, τῇ ἀποθνήσει in designando *vigoris* cuiuscumque *defectu*: quemadmodum Judas in Epist. v. 12 δὲνδρα ἀποθανόντα adpellat, quæ *exarere*; quæque porro ipse l. c. exhibit δὲνδρα φθινοπωγού, ἄκαρπα, ἐνριζώθεντα. (quorsum pertinet, quod νενόσος & νενεγχωμένος aliquando sit aut *viribus corporis effetus*, e. gr. per ætatem admodum ingravesceret, ut Rom. IV. 19. Ebr. XI. 11, 12. aut alio quovis modo, operatione, seu potius *operandi vi ac facultate carens*, ut Rom. VII. 8. VIII. 10. Jac. II. 17.) vel denique de *metonymia* τῇ θανάτῳ significantis aut gravissimum *discrimen* præsentissimumque, *mortem minitans*, II Cor. I. 10. XI. 23. itemque I Cor. XV. 30. seq. (quibuscum cfr Rom. VIII. 36. ubi, posteaquam mentio præcesserat θλίψεως, σενοχωρίας, διωγμοῦ, κυδύνου, κτλ., adlegantur Davidis e Ps. XLIV verba: θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν.) aut sententiam *condemnatorium*, ipsamve *poenam capitalem*, Matth. XX. 18. XXVI. 66.

§. III.

Verum enim vero, hisce jam missis, pergitus ad *metaphoram* illam, sacris familiarissimam scriptoribus, τῷ ζήν ηοῖ τῷ θνήσκειν referuntur ad *statum hominis*, vel *felicem*, vel *miserum*, & eum quidem sive *temporalem*, sive *æternum*.

Ita primum *spiritualem* credentium hac in vita *felicitatem* & *σωτηρίαν* sæpiuscule indicat τῷ ζήν ηοῖ ή ζωή. e. gr. Rom. VIII. 2. 6. 10. Joh. VI. 53. II Petr. I. 3. &c. idque nonnunquam luculenta cum adjectione, *spiritualem*

vitam a quavis alia discernente; ut ΠΙΝΕΤΜΑΤΙ ζῆν, Gal. V. 25. Christus, vitæ hujus auctor, (unde ipse μετωνυμίας adpellatur ζῶν, & τὸ ζῆν, Joh. XI. 25. Philipp. I. 21. i. e. ὁ ζωοποιῶν, Joh. VI. 63.) vitam hominis spiritualem per statum fidei salvificæ exponit Joh. XI. 25. seq. Πᾶς, inquit, ὁ ΖΩΝ, καὶ ΠΙΣΤΕΥΩΝ εἰς ἔμε, καὶ τλ. Namque, ut dicitur in proxime antecedentibus, ὁ πιστεύων εἰς ἔμε, ζήσεται. Adde Paulina illa additamenta, vitam hancce credentium apertius exprimentia, Rom. VI. 11. & Gal. II. 20. ζῆν τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησῷ, & ἐν ΠΙΣΤΕΙ ζῆν τῇ τε ψεύτῃ τῷ Θεῷ. Sic Coloss. II. 13, ubi dixerat idem Apostolus, quod nos ὁ Θεὸς συνεδωποῖσθε (συνήγειρε, v. 12.) σὺν τῷ Χριστῷ, mox subjungit, quomodo nos vivificaverit Deus, utpote χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παρεπτώματα. Perinde ac si dicatur: Deum, ex gratia condonando peccata, propter unius Christi meritum, & hominem justificando, vitam ei conferre spiritualem. A qua neque prorsus alienum ducimus, quod fideles nuncupentur θυσία ΖΩΣΑ, victimā viva, Rom. XII. 1. et si vel maxime, quod CHRISTIANO SCHOETTGENIO aliisque plau-
cuit, simul respexerit Apostolus ad victimam vegetam & integrā, siquidem infirmam aut mutilam olim offerre Deo non licebat. Denique a notione vitæ, quam tetigimus, haut longe distare nobis videtur κανότης ζῶνς, i. e. ἡ ζωὴ κανὴ, nova vita regenitorum, a sordibus τῷ παλαιῷ σύνθετη immunis, quam commendat Paulus Rom. VI. 4, 6. quorū tendit etiam seq. cap. VII. 6. commēmorata κανότης πνεύματος. Is enim est gratiae regenerantis ac renovantis nexus, ut vitam fidei spiritualem non possit non prodere nova illa obedientia, studio virtutis Christianæ bonorumque exercitio operum dicata; quæ adeo spiritualis vitæ. & necessarius est effectus, & indicium genuinum.

§. IV.

Quia vero *vita & mors* contrarie sunt opposita, haut mirum est, ad *infelicitatem* hominis irregeniti *spiritualem* designandam adcommodari hic illic in Scripturis τὸ αἰπεδωτόν. Eo sensu Rom. VII. 10. legitur: Εγώ δὲ ἀπέθανον· quod prox. v. 11 plenus exponitur: Η ἀμαρτία ἔχηπάτησέ με, καὶ ἀπέιπενεν· ubi panditur, homini *causam mortis* illius suum esse peccatum; quod & innuit sequens comma 13. ἡ ἀμαρτία ἐμοὶ γέγονε θάνατος. Videlicet, quod Apostolus i Tim. V. 6. de viduis prædicat, inordinate se gerentibus, idem illud, convenienter stilo Scripturæ, de omnibus in universum irregenitis impiisque dici poterit, ὅτι ΖΩΝΤΕΣ ΤΕΘΝΗΚΑΣΙ· cuiusmodi quidem oxymoron in scriptis Judæorum sæpius adhiberi de illis, qui corpore quidem vivunt, seu vitam dègunt naturalem, ratione vero animæ sunt mortuorum instar, observat laud. SCHOETTGENIUS. Ex adverso, Romanos, Christi cultores, Paulus jubet παρεστῆσαι ἑαυτὴς τῷ Θεῷ, ὡς EK NEKPΩN ZΩNTAΣ, (ceu factos e mortuis vivos,) Rom. VI. 13. i. e. qui, e pristina *morte spirituali* peccatorum regnantium jam liberati, vivant *vitam fidei spiritualem*, quam in dies fuga peccati atque exercitio amoris Christiani virtutumque, sponte sua illinc emanantium, testatam reddunt. Ita *mors*, quam, per & propter lapsum protoplastorum, omnibus incubuisse innuit Apostolus Rom. V. 15, 16. est vel potissimum *spiritualis* illa, sive status peccati, restitutioni per gratiam, a Christo promeritæ, ibidem oppositus. Adde Matth. IV. 16. & Col. II. 13. ubi hominum mentio, νεκρῶν ὄντων ἐν τοῖς παραπτώμασι.

§. V.

Sed & longe alio sensu *metaphorico*, & illo quidem
A 3. bo.

boni ominis, locis aliis Scripturæ S. occurrit τὸ ἀποθνήσκειν, quoties vere Christiani ac fideles dicuntur vel ἀποθανεῖν σὺν Χριστῷ, h. e., SCHOETTGENIO interprete, qui mortui sunt spiritualiter, ad imitationem videlicet mortis Christi, Rom. VI. 8. coll. cum præced. v. 5. & Coloss. II. 20. (quorsum etiam pertinet Χριστῷ συσυμφθῆναι, Rom. VI. 6. Gal. II. 19.) vel τῇ ἀμαρτίᾳ ἀποθανεῖν, c) Rom. VI. 2. quod illic opponitur τῷ ἔτι ζῆν ἐν αὐτῷ atque est adeo ἀποθανεῖν τῇ ἀμαρτίᾳ, renuntiare peccato, seu nihil cum eo commune amplius habere; id quod Rom. VI. 11. effertur: νεψὲς ἔναι τῇ ἀμαρτίᾳ quod ibi prædictatur de his, qui τῷ Θεῷ λύσιν ἐν Χριστῷ Ιησῷ· quique etiam πνεύματι τὰς πράξεις τῷ σώματος θανατεῖν, Rom. VIII. 13. h. e., actiones, a carne sive corrupta natura proficiscentes, atque adeo peccata proæretica, antehac in ipsis dominantia, abolent per Divinam gratiam, nec per apostasiam reviviscere sinunt. Neque vero dubium nobis videtur, per τὸν ἀποθανόντα, quem ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας δεδικαιωμένον prædicat Apostolus Rom. VI. 7., hominem intelligi spiritualiter mortuum cum Christo, scilicet peccato mortuum, cuius eod. hoc cap. meminit, eumque adeo peccati tum reatu, tum dominio, liberatum; etiam-

c) Heic insuper illud verbo monendum, alio, quam quo de hominibus occurrit, sensu, prædicari de Christo Rom. VI. 10. ὅτι τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπεθανεῖ ἐφάπταξ. i. e. propter aliena peccata ipsum in cruce esse mortuum, eadem ut tolleret & aboleret; uti plerique exponunt interpres, & in his b. m. JOH. SIMONIS: intelligitur enim isthic mors illa meritoria pro peccatis mundi, quam præced. Cap. V. 6, 8. idem describit Apostolus, dicendo, quod ὑπὲρ ἀσεβῶν (ἀμαρτωλῶν) ἀπεθανεῖ Χριστός pro peccatoribus, i. e. horum vice ac loco, inque commodum eorumdem & salutem.

iam si non ignoramus, aliter quidem alios verba illa accepisse. Quia vero, qui, in statu gratiæ degentes, dominio peccati non subsunt, liberi sunt etiam a vi legis moralis cogente ac maledicente; iidem hi dicuntur ἀποθανεῖν τῷ νόμῳ, Gal. II. 19. cui propinquum est illud Rom. VII. 4. τῷ νόμῳ θανατωθῆναι, de his, in quos nihil amplius valet coactio illa & maledictio legis, a qua, per & propter Christum, liberati, εἰς ἐστὶν ὑπὸ νόμου, ἀλλ᾽ ὑπὸ χάρεων, ut idem loquitur Apost. Rom. VI. 14, 15. Hi nimis, in statu gratiæ, citra coactionem & ultro faciunt ea, quæ legi convenient morali; a cuius quidem obligatione & observatione, tantum abest, ut regenitos immunes statuat Apostolus, ut iis omnino peccandi privilegium deneget l. c. Istorum itaque locorum sensum concinne exprimit Suecus interpres: *vara dōd ifrān synden*; *dōd ifrān lagen*: cui quidem *præpositioni* hoc facilius concesserimus locum, quod alias ipse Apostolus commemo-
ret τὴς αἰποθανόντας ΑΠΟ τῶν σοιχείων τῆς κόσμου. Col. II. 20.
(ubi noster: dōde ifrān *the verldsliga städgar.*) i. e. qui non subsunt amplius statutis legum ceremonialium Mosaicis, nedum ἐνταλμασι (διδασκαλίαις, παραδόσεις) τῶν αὐτερώπων, sc. humanis traditionibus, quas Judæi istius ævi tantopere urgebant; quem quidem hujusc loci sensum ex ipso contextu nullo negotio collegerit, qui proxime antecedentia contulerit cum subsequentibus. Verbo: Νόμῳ εἴποθανεῖν l. c. idem est', quod κατηγυρῶνται ΑΠΟ τοῦ νόμου, Rom. VII. 6. quod commode reddit JOH. SIMONIS: *liberum esse factum a lege*; quemadmodum etiam anteced. v. 2 κατηγυρται non aliud est, quam ήλευθέρωται: id quod in proposito erit, collato v. 3.

§. VI.

Ad æternam hominum glorificatorum felicitatem refer-

refertur s̄pē κατ' ἔξοχὴν ή ζωήν, idque subauditio, quod alioqui consuevit exprimi, epitheto αἰώνιος. Ex. gr. Matth. VII. 13. 14. ubi τῆς ἀπωλείας, i. e. exitio animæ, seu æternæ damnationi, opponitur ή ζωήν. XVIII. 8, 9. ubi similiter τῇ γεένῃ τῇ πυρὸς αἰώνιᾳ opponitur ή ζωήν. XIX. 17. coll. eum v. 16. Luc. X. 28. coll. cum v. 25. Joh. III. 36. itemque V. 24. 29. ubi αἰώνιοις ζωῆσι, gloria piorum ad æternam vitam resurrectionis, opponitur τῇ αἰώνισσαι κρίσεως, scil. resurrectioni condemnandorum. Philipp. IV. 3. Apoc. III. 5. XX. 12. 15. &c. ubi βιβλος ζωῆσι, βιβλιον ζωῆσι, significat numerum electorum ad vitam æternam, quibus etiam cedere dicitur σέφανος της ζωῆσι, Apoc. II. 10. Et Rom. V. 18. δικαιωσις ζωῆσι, justificatio est ad vitam, scil. æternam, ipso interprete Apostolo sequ. v. 21: ita tamen, ut spiritualis in regno gratiae vita heic etiam necessario præsupponatur; idque luculento ipsius sacri contextus indicio.

Nec vero illud nobis prætermittendum, aliis pluribus Scripturæ locis, τὸ ζῆν ή τὴν ζωὴν, eadem opera atque conjunctim, spiritualem vitam & æternam designare. ex. gr. Joh. VI. 35, 48, 51. XX. 31. ubi, inter alia, ἀρτος ζωῆσι, qui vitam adfert utramque, spiritualem & æternam. Sic Philipp. II. 16. Aetor. V. 20. λόγος ζωῆσι, φύματα ζωῆσι, verbum est evangelicum, quo vita adnuntiatur spiritualis & æterna. Quomodo etiam utramque vitam intellexisse non immerito videbitur Paulus Rom. I. 17. & Gal. III. 11., Habacuci, e cap. II v. 4, adlegans verba: ὁ δίκαιος ἐν πίσεως ζήσεται: quo quidem loco sive τὸ ἐν πίσεως, cum JUNIO & CAROLO Le CENE, proxime referamus ad subjectum δίκαιος, sive potius cum plenisque interpretum ad prædicatum ζήσεται, nihil variabit loci sensus. Quippe unum importat idemque, victum esse hominem, fide justificatum; & justificatum hominem, in illa fide sua, seu per fidem victurum.

§. VII.

Rursus, ex oppositionis lege, ὁ θάνατος, quod ex addito quopiam plerumque colligere licet, aeternam significat hominum condemnatorum infelicitatem. Θάνατος, αἵματις ὁ ψύχοντος, (τέλος, καρπός, i. e. peccati consequens & effectus, salarium & merces; uno verbo: peccati poena,) Rom. VI. 21, 23. aeterna mors est, opposita ζωῇ αἰώνιῳ v. 22, 23. Ita Apoc. II. 11. XX. 14. XXI. 8. ὁ θάνατος ὁ δεύτερος mors est aeterna; quare eidem, ll. proxime citatis, adjungitur ὁ αἰῶν, itemque ἡ λίμνη πυρὸς καὶ δειλία. Neque aliter Joh. VIII. 51. ubi adseverat sanctiss. Salvator, quod, si quis ordinem salutis, verbo suo definitum, servaverit, θάνατον & μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰώνα, (quod proxime sequitur comm. 52 phrasí alia Hebraizante exprimitur per & μὴ γεύσεται θανάτος d) εἰς τὸν αἰώνα,) nihil indicatur aliud, quam quidem hominem illum ab aeterna damnatione immunem fore; quippe quem sempiterna mansura sit beatitudo. Merito hoc etiam referamus Christi ad τὸν αἰώνα verba, saepius repetita, Joh. VIII. 21. 24. ἐν τοῖς αἱματίαις ἀποθανεῖσθε, i. e., laud. JOH. SIMONIS interprete, aeternum damnabimini.

Et quia *mors spiritualis*, de qua jam ante dictum, i. e. status peccatorum, in hominem dominantium, nisi poenitentia intercesserit, post se non potest non habere mortem aeternam; haut mirum, aliquando utramque mortem illam simul eadem θανάτος adpellatione designari: vid. Rom. VIII. 13. ubi τοῖς φυσικαῖς σάρκας ζῶσι, s. convenienter instinctui corruptae naturae se gerentibus, ingruere dicitur *mors, spiritualis* primū, deinde aeterna. Adde Joh. VI. 50. &c. Denique omne θανά-

d) Proprie alioqui γεύσασθαι θανάτος est mortem experiri temporalem; v. gr. Matth. XVI. 28.

τε genus, mortem puta *naturalem corporis, spiritualem animæ, & æternam utriusque*, simul ac semel designasse nobis videtur Paulus Rom. V. 12, 15, 17, 21. ubi *moris*, una cum peccato, in mundum introitum ex protoplastorum lapsu repetit; etiamsi, quod & ante observavimus, v. 15 & 16 in primis atqne proxime mortem adtingit *spiritualem*.

§. VIII.

Quæ differuimus hactenus de *homonymia ζωῆς καὶ θανάτου*, nullo etiam negotio adcommodari poterunt ad ceteras plerasque voculas, *vitæ mortis* notionem quodammodo iuvolventes. Unum in præsens alterumve exemplum queat esse satis.

Quia cum τῷ ὑπνῷ comparatur *mors*, non *naturalis modo*, (ita quidem, ut, frequenti euphemismo, mortui dicantur *κενομημένοι*, (*κοιμθέντες*), seu qui *obdormierunt*, Matth. XXVII. 52. Joh. XI. 11. I Cor. XV. 18.) sed quoque *spiritualis somnus* ille peccati, cuius meminit Paulus Rom. XIII. 11.; usu venit etiam, ut τὸ ἐγείρειν, quod proprie est *expergefacere dormientem*, sc. e *somno excitare*, (Matth. VIII. 25, 26.) metaphorice designet vel *vitæ corporis restitutionem*, Matth. IX. 25. X. 8. XI. 5. aliisque passim locis, ubi dicuntur *νεαροὶ ἐγείρεσθαι*. vel excitationem ad *vitam spiritualem*, Rom. XIII. 11. Ephes. V. 14. Neque aliter ἀνάστασις, præterquam quod significet passim, futuram extremo die, *resuscitationem mortuorum universalem*, vel ad præmia, vel ad supplicia nunquam terminanda, (Matth. XXII. 23, 28, 30, 31.) aliquando etiam designat resurrectionem peccatoris e *morte spirituali*, Ephes. V. 14. immo vero etiam speciatim, & κατ' ἔχοντα, resurrectionem piorum ad *vitam æternam*; quorum refer in primis *ὑπὲ τῆς ἀναστάσεως*, de quibus Christus

stus Luc. XX. 36. & confer Joh. VI. 39, 40, 44, 54
itemque Luc. XIV. 14. ubi mentio ἀναστάσεως τῶν δικαιῶν,
quæ Joh. V. 29. plene effertur ἀνάστασις ζωῆς.

Nobis quidem fuisse animus, sigillatim adtingere ea Scripturæ loca, ubi quodnam in primis *vitæ mortis* genus sit intelligendum, interpretibus dubium fuit visum, nec raro inter eos disputatum; at, quia neque ista componere sententiarum divertia mearum est virium, nec vero dignam, eamque copiosorem, hujusce argumenti tractationem præsentis angustia chartulæ admittit, opera illa nunc supersedemus; monuisse contenti, facillimum plerumque esse judicatu, hanccine, an illam *vitam aut mortem* Sacer aliquis Scriptor intellectam velit, modo diligenter dispiciatur, quæ, locis singulis, *substrata* sit *materia*, & quis *scopus* scriptoris atque *institutum*; quod ut unoquoque loco dispici possit, studiose collatis & quæ præcedunt, & quæ sequuntur, sacri contextus *συνάφεια* semper erit ob oculos. Tu vero, Erudite & Candide Lector, si nostram hancce opellam, levem quantumvis ac brevem, non omnino fastidieris, addes mihi calcar, quo percitus, alio forsan tempore, si potero, plura dem & meliora.

M. Θ. Δ.

DOMINO AUCTORI & RESPONDENTI.

*Ingenuas pergis didicisse fideliter artes ,
Et properas jussas exonerare colos.
Gratulor, & laudo : Jubet hoc , jubet illud amoris
Vinclum sinceri , quo tibi junctus ego.
Ut tibi propositum est sacris dare tempora curis ,
Et bene de tenero promeruisse grege ;
En præit exemplo Genitor , vestigia carpe
Auctoris Tanti ; munus habebis idem.
Differis argute , cupidum populumque docebis ,
Vita quid, & quid mors ; pondus utriusque subest.
Sic tandem optata potieris victor arena ,
Quæque pios maneant , præmia læta feres.*

*Gratulatur
ABRAH. WETTERBERG.*